

สามทหาร
3taham@gmail.com

จากต้นไม้ทรงปลูก สู่แรงบันดาลใจปลูกเพื่อเปลี่ยน

หากเรามองย้อนอดีตไปถึงพัฒนาการของเมืองเราจะพบว่าความเจริญที่มากขึ้นเป็นอัตราเร่งที่ทำให้เมืองเติบโตอย่างทวีคูณจากหลักฐานทางพันธุกรรมศาสตร์พบว่า มนุษย์ในปัจจุบันมีวิวัฒนาการจากทวีปแอฟริกาแล้วจึงอพยพกระจายออกไปทั่วโลก ซึ่งจะอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 50,000 ถึง 100,000 ปีก่อนแล้วมนุษย์เราก็เริ่มมีการพัฒนาเพื่อความอยู่รอดมีการรวมตัวเป็นชนเผ่า เริ่มรวมกลุ่มกันสร้างบ้านแปลงเมือง คิดค้นระบบการปกครอง มีเครื่องมือเครื่องมือทำการเกษตร โดยมีบันทึกไว้ว่าเมืองแห่งแรกของโลกที่เกิดขึ้นมีอายุเพียงประมาณ 11,000 ปี เท่านั้น ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับระยะเวลาวิวัฒนาการของมนุษย์เรา

เมืองแรกที่ได้รับการบันทึกเอาไว้ก็คือเมืองเยริโค ตั้งอยู่ในบริเวณเวสต์แบงก์ ดินแดนปาเลสไตน์ เยริโคถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในยุคนั้น มีประชากรอยู่ราว 20,000 คน ซึ่งประมาณการว่าจะมีมนุษย์ทั้งหมดบนโลกราว 4,000,000 คน แต่เพียงแค่วะเวลา 10,000 กว่าปีมนุษย์เราขยายเผ่าพันธุ์กันจนถึง 7.7 ล้านคนเข้าไปแล้ว

เมื่อมองไปในอนาคตข้างหน้าจากการประมาณการขององค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่า ประชากรบนโลกน่าจะหยุดโตในราวปี 2643 ซึ่งตอนนั้นคาดว่าจะมีประชากรบนโลกราว 11,000 ล้านคน จากอดีตของประวัติศาสตร์โลกบ่งบอกว่าหลายต่อหลายครั้งได้เกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงด้านขนาดของประชากรในโลก ส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุคนตายมีมากเกินไป ทั้งจากโรคระบาด เช่น ช่วงกาฬโรคระบาดในยุโรป หรือสงครามที่ทำให้ประชากรโลกลดลงอย่างฮวบฮาบ แต่ในปี 2643 นี้จำนวนประชากรในโลกจะหยุดการเติบโตที่ไม่ได้เกิดจากการตายอีกต่อไป แต่เกิดจากสาเหตุการ “ไม่เกิด” หรืออัตราการเกิดน้อยลงต่างหาก ทั้งๆ ที่อายุขัยของมนุษย์เราจะยืดยาวมากขึ้น

หันมามองประเทศไทยกันบ้าง ก็ได้มีการคาดการณ์กันว่าในปี 2643 จะมีประชากร

ลดลงเหลือเพียง 47 ล้านคน จากปัจจุบันที่ประชากรไทยอยู่ที่ราวๆ 66 ล้านคน ซึ่งก็เป็นเรื่องปกติของโลกนี้ที่จะมีช่วงของการปรับฐานด้านต่างๆ ให้เกิดภาวะสมดุล

นั่นก็เป็นคาดการณ์ในอนาคต แต่สิ่งที่เห็นและเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ที่เรากำลังเผชิญหน้าอยู่ โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ๆ ซึ่งจากสถิติแสดงให้เห็นว่ามนุษย์เราใช้เวลาไม่นานในการเพิ่มจำนวนประชากรจาก 1.1 หมื่นปีที่แล้ว ที่เมืองใหญ่ที่สุดของโลกมีประชากรเพียง 20,000 คน แล้วถ้าจะเจาะจงมาเฉพาะที่กรุงเทพฯ แล้ว มีตัวเลขสถิติที่ดูแล้วน่าตกใจเหมือนกัน เพราะจากหลักฐานทะเบียนราษฎรพบว่ากรุงเทพฯ ในปัจจุบันมีประชากรอยู่ราว 5.7 ล้านคนไม่นับรวมประชากร

แฝงที่เข้ามาทำงาน เข้ามาอาศัยทั้งคนไทยและคนต่างด้าว ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนประชากรแฝงอยู่ราวๆ 2,000,000 คน และหากนับรวมเมืองปริมาร

อย่างนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ จะพบว่า มีจำนวนประชากรอยู่ในพื้นที่ รวมกันมากถึง 10 ล้านคน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนประชากรมหาศาล

นี่ถึงจำนวนประชากรจำนวนตัวเลขเหล่านี้ขึ้นมาแล้วไม่แปลกใจอะไรเลยที่ทุกๆ ปีคนในเมืองกรุงเทพฯ จะต้องเผชิญปัญหามลพิษที่รุนแรงมากขึ้น ช่วงที่ผ่านๆ มาคนในเมืองได้รับผลกระทบอย่างหนักจากปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 ปัญหาทัศนียภาพ ปัญหาพื้นที่สีเขียวไม่เพียงพอจนทำให้การดำเนินชีวิตหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเมืองต่ำกว่ามาตรฐาน และหากเราพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานที่องค์การอนามัยโลก หรือ WHO กำหนดไว้ว่าเมืองใหญ่ๆ ควรจะมีพื้นที่สีเขียวมากกว่า 9 ตารางเมตรต่อประชากร 1 คน ซึ่งจากข้อมูลของสำนักสิ่งแวดล้อมและสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลได้คำนวณอัตราส่วนพื้นที่สีเขียวต่อประชากรกรุงเทพฯ โดยไม่นับรวมประชากรแฝงจะพบว่าพื้นที่สีเขียว

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 480

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 25 - พุธสัปดาห์ 31 ตุลาคม 2562

ปีที่: 39

ฉบับที่: 2045

หน้า: 33(เต็มหน้า)

Col.Inch: 106.46 Ad Value: 51,100.80

PRValue (x3): 153,302.40

ศิลปิน: สีสี่

คอลัมน์: ร้อยเรื่องเล่า: จากต้นไม้ทรงปลูก สู่แรงบันดาลใจปลูกเพื่อเปลี่ยน

ต่อจำนวนประชากร 1 คน อยู่ที่ 6.43 ตารางเมตรต่อคน ถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก และหากนำจำนวนประชากรแฝงเข้ามาคำนวณด้วยนั้นพื้นที่สีเขียวต่อตารางเมตรต่อคนในกรุงเทพฯ ก็น่าจะอยู่ราวๆ 3 ตารางเมตรต่อคนเท่านั้นเอง

ที่หมดนี้ก็ทำให้เห็นว่ากรุงเทพฯ เป็นเมืองใหญ่ที่มีปัญหาเหมือนคนอ้วนโลก ภาพตรงหน้าอาจจะดูดีมีความเจริญ มีสิ่งก่อสร้างต่างๆ มากมาย แต่สุขภาพภายในกลับล้มเหลว และยังมาเทียบเมืองใหญ่ๆ ของโลก ไม่ว่าจะเป็นฮ่องกง ไช่เป่ย์ ปักกิ่ง นิวยอร์ก หรือ โตเกียว ก็พบว่ากรุงเทพฯ นั้นถือว่าเป็นเมืองใหญ่ที่มีพื้นที่สีเขียวน้อยที่สุด และเป็นเรื่องที่น่าตกใจว่าประเทศที่มีอัตราส่วนพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากรมากที่สุดกลับเป็นสิงคโปร์ประเทศเกาะกลางทะเลที่อดีตนั้นเคยเป็นเกาะชาวประมงล่านเลี่ยนเตียนโล่ไม่มีพื้นที่สีเขียวอยู่เลย แต่สิงคโปร์ก็สามารถเนรมิตประเทศของตนเองให้เป็นประเทศสีเขียวได้ แถมยังมียุทธศาสตร์ชาติที่วางเป้าหมายว่าภายในปี 2573 ประชากรสิงคโปร์ร้อยละ 85 จะต้องอาศัยอยู่ใกล้กับสวนหรือพื้นที่สีเขียวในระยะไม่เกิน 400 เมตร

ดูเลขเหล่านี้บ่งบอกอะไรเราได้หลายอย่าง นอกเหนือจากประชากรคนเมืองในกรุงเทพฯ และบริเวณชานเมืองในพื้นที่ซึ่งมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านพื้นที่สีเขียวต่ำกว่ามาตรฐานแล้ว มันก็ยังเป็นคำเตือนที่บ่งบอกต่อเราว่าคนไทยจะต้องเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองให้เพิ่มขึ้นอย่างจริงจัง และหากมองในภาพรวมของประเทศเราก็จะพบว่าวิกฤตพื้นที่สีเขียวซึ่งรวมไปถึงพื้นที่ป่าไม้ในระดับภาพรวมของประเทศนั้นก็อยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงเช่นกัน

เพราะเมื่อ 60 ปีที่แล้ว ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้มากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศแล้วเราก็ใช้เวลาไม่นานในการเผาผลาญทำลายล้างป่าไม้ของตนเองให้ลดเหลือต่ำสุดเพียงร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ ในช่วงราวๆ ปี 2536 - 2538 ถือได้ว่าเป็นช่วงที่ประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤตป่าไม้อย่างรุนแรง แต่ท่ามกลางวิกฤตนี้เราก็สามารถพลิกเป็นโอกาสในการรวมพลังใจรวมกำลังเงิน รวมกำลังแรงของคนไทยทั้งชาติเพื่อพลิกคืนพื้นที่ป่าในโครงการปลูกป่าถาวร

เฉลิมพระเกียรติที่รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินการในปี 2537 เพื่อฟื้นฟูป่าในพื้นที่อนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่มีสภาพเสื่อมโทรมจำนวนรวมกว่า 5,000,000 ไร่ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาสทรงครองราชย์ครบ 50 ปี

หลังจากนั้นจึงได้เกิดการตื่นตัวเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าและรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้มีพื้นที่ขยายให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะสามารถขยายพื้นที่ป่าให้รวดเร็วได้ดังใจนึก แต่จนถึงปัจจุบัน เราก็ได้เห็นภาพรวมของความสำเร็จของโครงการที่ทำให้พื้นที่ป่าในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนพื้นที่ป่าร้อยละ 32 ของพื้นที่ประเทศ ในขณะที่องค์ความรู้เกี่ยวกับการปลูกป่าก็ได้รับการพัฒนาเผยแพร่ และเกิดการตื่นตัวในการปลูกป่าแล้ว

ที่เล่าย้อนกลับไปเช่นนี้ก็เพราะได้เข้าร่วมกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ “เทิดไท้องค์ราชัน น้อมเกล้าฯ ถวายราชทาน” ของกลุ่ม ปตท. ที่ต้องการสานต่อพระราชปณิธานโครงการจิตอาสาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และเผยแพร่พระราชกรณียกิจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จึงได้ร่วมมือกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ตลอดจนชุมชนใน จ.นครราชสีมา พัฒนาเส้นทางจักรยานระยะทาง 7 กิโลเมตร เชื่อมไปสู่เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระยะทาง 800 เมตร ในพื้นที่แปลงปลูกป่าประวัติศาสตร์ในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ 1 ล้านไร่ ของ ปตท. ซึ่งป่าแห่งนี้เคยเป็นพื้นที่สัมปทานทำไม้มาก่อนจึงมีสภาพเป็นเขาหัวโล้น จนครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงปลูกต้นประดู่ป่าในพื้นที่แห่งนี้จนได้รับการฟื้นฟูเรื่อยมาและเป็นป่าที่สมบูรณ์ในปัจจุบัน

จากต้นประดู่ป่าทรงปลูกกลายเป็นต้นไม้แห่งแรงบันดาลใจก่อให้เกิดความคิดที่จะนำป่าหรือพื้นที่สีเขียวเข้าสู่เมือง ซึ่งทาง ปตท. ได้จัดแคมเปญ Plant Together เพื่อประกวดสร้างพื้นที่สีเขียวในเมือง โดยเริ่มต้นจาก

รอบรั้วมหาวิทยาลัยที่ร่วมโครงการ ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ แข่งขันกันสร้างพื้นที่สีเขียวในมหาวิทยาลัยในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้าง Green Mindset ให้เกิดขึ้นให้ได้ ซึ่งภายในเดือนพฤศจิกายนนี้จะมีการตัดสินแล้ว มาลองดูกันว่านี่จะเป็นจุดเริ่มต้นในการ “ปลูกเพื่อเปลี่ยน” ชีวิตคนเมืองได้หรือไม่ ●